

O MEU ROMPENTE

ALBERTO AVENDAÑO
Johns Hopkins University EE.UU.

Hai vinte anos eramos máis novos e tiñámo-la lúa nas mans e decidimos que *Rompente* sería unha boa maneira de fraccionala.

Eu entrei en *Rompente*, como en case todo na miña vida, por casualidade. Escribía poesía, iso sí, desde os doce anos, cando a miña avoa morreu en Guadalajara: «Yo de pena muero/Y no encuentro consuelo/Con que esta pena aliviar/Mas busco y busco/Y cuanto más busco/Más yerro en mi buscar».

Escribía desde o quinto piso do primeiro edificio que se construíra na antiga Praza da Industria en Vigo. Era un deses edificios que no desarrollismo franquista chamaban «casa sindical». Os pisos eran amplos, frescos no verán, pero fríos e húmidos nos longos invernos e os folios recibían mal o contacto coa tinta do bolígrafo. Nese edificio, no que eu nacín, eran os meus veciños o xornalista do *Faro de Vigo* Saenz Uriondo, o poeta e fotógrafo Victor Vaqueiro, Alberto Comesaña -futura estrela musical de Semen Up e Amistades peligrosas-, o xornalista Pedro Puyalto, Lalo Vázquez Gil -quen logo se convertiría en cronista oficial da cidade de Vigo-, e tantos outros habitantes dun Vigo provinciano e asfixiante.

A casualidade fixo que me enviasen a estudar COU a Los Maristas. Era o primeiro COU, cando a selectividade e as folgas e as mobilizacións estudiantís. Alí coñecín a Antón Patiño e a Menchu Lamas. Antón era xa un consumado debuxante, Menchu daquela agachaba as súas intencións pensando só na deliñación e a arquitectura. Creamos unha revista e Antón ilustrou os meus poemas. Eran textos que lidaban coa teoloxía da liberación e certo erotismo a medias propio da adolescencia.

A casualidade fixo que me matriculase no recién creado Colexio Universitario de Vigo. Eu quería estudar xornalismo, pero daquela iso quedaba en Madrid ou Barcelona, e a clase media baixa non se

pode permitir certas viaxes. Optei logo por «Filosofía y Letras» que me parecía abstracto abondo para sentirme a salvo. Axíña souben que a tal carreira deixara de existir, déronme como opción Filoloxía Xermánica e eu aceptei.

No Colexio Universitario tamén fedellei na publicación dunha revista e tamén publiquei lamentables poemas; pero desta vez cun efecto inquietante: o decano envioume á casa un policía da chamada brigada político-social. O funcionario quería saber quen estaba detrás daquel desacato con forma literaria, eu dixen que os que suscribían, el dixo que aqueles, agás o meu, eran seudónimos, eu encollín de ombros, el preguntoume se coñecía a fulano e a mengano, eu díxenlle que as clases estaban masificadas, que había moita xente, que ignoraba que exerce-la cultura fose un acto ilegal, un crime. O funcionario marchou. A revista deixou de existir.

Un día coñecín a Antón Reixa. Á saída de clase fomos ó Bar *Los Sauces*, ó pé mesmo da antiga Praza da Industria, e alí falamos de literatura, especialmente de poesía, e do cansancio das cousas, da insatisfacción e de como nos aburría o que se escribía en galego. Eu daquela levaba uns tres anos escribindo exclusivamente en galego, pero non tiven reparo en espetarlle a Reixa que iso de falar en galego me parecía unha obsesión pequenoburguesa, unha teima desatinada de “niños bien” da cidade que utilizaban a lingua coma quen recibe un xoguete novo do que axíña cansarían. Reixa encaixou deportivamente o golpe e continuou no ring comigo. Foi o comezo dunha longa amizade.

No Colexio Universitario de Vigo coñecín tamén a Manolo Romón que sabía alemán, engulía filosofía e mantiña unha actitude espartana e de picaxelos perante a vida. Un tipo entrañable e perigoso.

¡Un día Reixa chegou acompañado dun señor: Alfonso Pexegueiro era daquela xa un poeta feito

tanto por obra, como por anos en comparación con nós (eu aínda non cumprira os dezanove). Reixa e Pexegueiro traían novas dunha reunión, que se celebrara en Santiago, á que asistiran os poetas de Galicia, os que eran e os que querían ser. A idea era crear un grupo que defendese ós poetas do silencio editorial no que se encontraban e proxectase a súa voz nunha Galicia en transformación e transición política. A idea da xuntanza de Santiago nunca se materializou en nada concreto; pero nas nosas mans, en Vigo, significou o comezo de *Rompente*. Comezaba o ano 1976.

Protexerse, proxectarse, rompe-las formas de difusión ó uso do que comezamos a denominar non «poesía», senón «comunicación poética», ese foi o combustible primeiro que impulsou *Rompente*.

Comezou daquela un curto pero intenso proceso, pouco menos que «darwiniano», de evolución, selección natural e sobrevivencia do máis forte no nicho poético rompentino.

Nun principio eramos seis escritores: Romón, Reixa, Avendaño, Pexegueiro e dous poetas en Ferrol que axiña se desprenderían do ritmo frenético e da cruel festa poética que estabamos armando en Vigo.

O noso primeiro acto de reacción fronte a unha miniindustria editorial que só publicaba ós poetas «de sempre» foi tirar un feixe dos nosos textos en ciclostil. A golpe de «vietnamita» publicamos unha selección de textos poéticos co título *Crebar As Liras* (un verso de Curros Enríquez) e que seica deixaba ben ás claras a nosa intención, a nosa actitude.

Axiña comezamos a ofrecer recitais maiormente en casas de cultura controladas polo nacionalismo político e institutos de ensino medio. De contado creámo-lo selo editorial *Rompente* e publicamos *Seraogna* do que era autor Alfonso Pexegueiro. Botámonos logo ás estradas para facer recitais por toda Galicia e promociona-lo noso primeiro produto editorial. Sen embargo, a estética, a pirotecnia, a actitude comunicacional e poética *Rompente* aínda non nacera. O proceso de selección debía continuar.

Pexegueiro abandonou *Rompente* despois dunha dura reunión na cafetería *Goya* de Vigo. Reixa ameazou con esmagalo e Pexegueiro aguantou, impasible, o temporal. Co seu whiskey a medio rematar, Reixa incorporouse, con violencia, e marchou. A penas un minuto despois, Pexegueiro carraspeou, retirou a súa silla con pulcritude, e despediuse. Cara a cara e en silencio, Romón e máis eu comprende-

mos que *Rompente* eramos tres e que nolos dous debíamos pagar polas consumicións.

O certo é que resultaba moi difícil aguantarnos. Tanto polo noso carácter (tres signos zodiacais de lume), como polo noso ritmo de vida persoal e literario. Pexegueiro, e Camilo Valdeorras despois, foron vítimas dese ritmo.

Reixa, Romón e máis eu viviamos un compromiso poético que o era tamén político. Polas noites mantiñamos reunións políticas clandestinas con estudantes nacionalistas, logo iamos regala-la cidade con panfletos e a facer pintadas nas paredes contra a emigración, contra o paro, contra o mundo... despois, sempre os tres, xuntabámonos no apartamento de Reixa para falar de literatura, para le-los nosos propios textos, para queima-los poemas que non nos gustasen, para beber. Axiña observamos como os nacionalistas trataban de nos insultar chamándonos «cosmopolitas»; mentres os «cosmopolitas» da Galicia urbana que escribían en castelán limitábanse a chamarnos «cretinos». Se cadra, ámbolos grupos socio-culturais tiñan razón.

Líamo-los textos sobre arte e literatura de Mao Tse Tung, do dúo dinámico Marx-Engels, de Lenín, de Trotsky. Devorabámo-la filosofía e a literatura de entreguerras en Europa. Sentíamos fascinación por autores tan diversos como Pessoa, Hikmet ou Pound. Cos surrealistas estabamos na casa. Líamos directamente en inglés, en portugués, en francés, en catalán, en italiano...

Reixa estaba obsesionado pola épica da comunicación poética e pasabamos longas noites tratando de defini-la nosa propia épica e de forma-la nosa propia cabaleiría. Romón sempre buscou o minimalismo, o concepto, a parquedade para dinamita-lo silencio. Eu sempre fun un poeta de imaxes que quería entregarlle ó lector-oínte unha lenta bomba de tempo para que lle estoupase nas mans ou nas orellas, con paciencia. A miña outra teima era a «performance», a posta en escena. Por iso sempre me sobaban as palabras. Por iso Reixa batía en min chamándome Stanislavsky. Por iso eu nunca contradecía os seus longos monólogos na cafetería *Reca2* de Vigo: para evitar que deixaran de selo.

Rompente íase definindo. Faciamos presentacións-recitais cada vez máis ousadas. Eramos tres e tres compañeiras: Emma que agora toca o piano, María que anos máis tarde morrería para deixar máis sós os nosos poemas, e unha perruqueira entrada en anos que me desvirgara e que nunca se mos-

trou física ou literariamente na miña obra –afortunadamente–.

Eran os tempos da transición política española. Comezaban a soar e a da-la cara os líderes políticos que chegarían ó poder ou merodearían ó seu redor na década dos 80. Sucedíanse as manifestacións nas rúas reivindicando a transformación das estruturas políticas da dictadura franquista. Eran tempos tamén da organización de grandes actos culturais para reivindicar unha nova España.

Rompente recibiu unha invitación para asistir a un macro-acto cultural en Alicante: A Homenaxe dos Pobos de España a Miguel Hernández. Romón e máis eu subimos ó Citroen-dous-cabalos de Reixa unha madrugada e aquela mesma tarde estabamos no Mediterráneo. No maletreiro levabamos tódolos nosos poemas e unha bandeira azul e branca. E así chegamos a esa terra de «moros y cristianos», en azul e diagonal. Demos un par de recitais e pasámo-lo resto do tempo escapando de lugares antes de que chegase a policía a suspende-lo acto.

De volta en Galicia, o compromiso da comunicación poética *Rompente* estirouse ata o punto de utiliza-lo soporte do pasquín, do panfleto –tan popular no ambiente político da época– para difundir os nosos textos. Así naceron as *Follas de Resistencia Poética*. Tirabamos cincocentos panfletos cun par de textos con contido non necesariamente político, pero acompañados de consignas políticas e sociais impresas posteriormente en cada folla, manualmente, a xeito de mataselos. Acudiamos logo a manifestacións públicas (polo 25 de xullo, polas liberdades democráticas, etc.) e repartíamo-las *Follas*. Os líderes políticos nacionalistas, galeguistas, comunistas, socialistas ou socialdemócratas ollaban para nós con sospeita, os manifestantes parecían non comprender qué pintaban os poemas naquela movida. Nesta mesma liña reivindicativa, pero tamén coa intención de que nos servise como promoción dos nosos futuros libros, creamos os *Boletíns de Rompente*. Por desgracia, non fomos capaces máis que de tirar un:

Foi co gallo do «Día das Letras Galegas» dedicado a Manuel Antonio. Ocorréusenos facer unha portada con esta consigna: ¡FORA AS VOSAS SUCIAS MANS DE MANUEL ANTONIO! Tratábase dunha publicación estilo fanzine na que ficcionalizabámo-la figura de M-A. Manipulamos un carnet de identidade cos seus datos, recuperamos supostos-falsos textos do poeta rianxeiro, fixemos a M-A protagonista dunha historia de ficción

e aproveitamos para lanzar unha proclama a xeito de «nós, poetas galegos, pensamos que...», etc. Seica a ocorrencia non sentou nada ben en círculos galeguistas e institucionais. Para nós, M-A, era unha referencia imprescindible: a única actitude literaria coa que nos podíamos identificar dentro do territorio literario galego de calquera época.

Silabario da Turbina foi o libro que materializou a estética *Rompente* e lanzou ó grupo á area pública en Galicia e parte de España. *Silabario* foi o noso primeiro traballo de colaboración con Antón Patiño e Menchu Lamas. Un libro de poemas que retaba ó lector a esquecer-lo nome do poeta-autor para enguedellalo nunha rede de suxerencias multiestéticas: literarias e plásticas. *Silabario* era tamén unha oferta do libro como produto: tratamento visual dos textos e agasallo dun poster coa compra do libro. *Silabario* foi tamén o pistoletazo de saída para os recitais de *Rompente* concebidos como espectáculo.

Repartímo-lo libro por toda Galicia, sempre aborrido do Citroen-dous-cabalos. Ofrecemos recitais-promoción nos principais institutos e centros culturais das catro provincias do país. Chegamos mesmo a viaxar a Madrid para dar un recital na *Galería Sargadelos* e saír no programa cultural que dirixía e presentaba Manuel Martín Ferrán en TVE, daquela a única televisión de España.

Levabamos adiante a nosa «agit-prop» poética con entusiasmo e sen pensalo dúas veces. E sempre, como no bo sexo de arrabalde: pagando. Gastabamos diñeiro que non tiñamos para facernos escoitar, para falar de outra maneira nunha Galicia na que non estaba o forno para os nosos bolos. E, sen embargo, houbo quen recolleu o noso ruído.

Álvaro Cunqueiro reseñou o *Silabario* no «Suplemento Cultural» do *Faro de Vigo* e deume unha palmadiña verbal que nunca esqueceréi (a tradición galeguista sempre foi comprensiva e cariñosa cos novos –baste lembra-las cartas de Risco a Manuel Antonio–), Carlos Casares saudou a saída do libro desde *La Voz de Galicia*, Gustavo Luca de Tena dedicounos a última páxina da desaparecida *Hoja del Lunes* de Vigo, Xosé Antonio Perozo e María Xosé Porteiro farían seguimento xornalístico do fenómeno *Rompente*, o profesor Henrique Monteagudo reseñaría literariamente a nosa presenza, mesmo o xornal conservador madrileño *ABC* fíxose eco da actitude poética que representaba *Rompente* e Margarita Ledo Andión escribiu sobre nós e fíxonos-la última entrevista. Nada mal para un tríptico que se autopromocionaba e autofinanciaba, a

cabalo dun produto en principio tan invendible como a poesía.

Víctor F. Freixanes foi a persoa a quen máis lle interesou e, se cadra, entusiasmou a nosa actitude e as nosas maneiras. Freixanes non só nos entrevistou en numerosas ocasións, senón que, co consentimento do seu director, nos abriu as portas de Radio Popular de Vigo. Nesta emisora naceu «Rompente Radio Esquimal», un programa de variedades dunha hora de duración, os sábados, que gozou de gran audiencia e éxito entre os taxistas e, segundo miña nai, entre as señoras que rexentaban postos de venda nunha praza de abastos en Vigo. Con «Rompente Radio Esquimal» demostramos que a comunicación poética, para nós, non tiña límites, que o noso ser poético era político e cabareteiro e rockeiro e sentimental. E que todo, absolutamente todo, era factible e comunicable en lingua galega.

«Rompente Radio Esquimal» serviunos para le-la nosa poesía e materializar moitos textos, como aquel no que se repetía nun monótono fungar o aviso: «este é o comunicado do comando armado que hoxe controla esta emisora». Todo recreado cos golpes e a histeria propia do asalto revolucionario. Tiñamos tamén unha sección de cinco minutos sobre remedios naturais nos que Abreu, o noso acordeonista nos espectáculos, explicaba, por exemplo, como remedia-la flatulencia. Había unha sección de música dodecafónica e tamén moito Lou Reed e Leonard Cohen. Había, claro, un informativo sobre noticias reais da xornada. Aqueles eran os tempos nos que o Presidente norteamericano Jimmy Carter tiña que lidar coa crise da embaixada de EEUU en Teherán. Os islámicos do Aiatola Khomeini en Irán mantiñan como reféns ós funcionarios norteamericanos no que daquela era a posición máis agresiva dun país árabe cara a potencia estadounidense. «Rompente Radio Esquimal» contou así a noticia: «Esta mañá o Presidente Carter ergueu cedo, almorzou, ollou para a súa esposa Rosalín e dixo: Irán, non volverán. ¡Rompente Radio Esquimal Informa!: O Presidente Tito aínda non morreu». (Esta noticia repetíase constantemente dada a longa agonía do presidente iugoslavo). Pero, sen dúbida, a sección de máis éxito do programa radiofónico era «O Consultorio Sentimental de Madame Janis Joplin». Escribían, fundamentalmente, as nosas nais contando os seus segredos inconfesables e as súas mágoas máis profundas. Sempre lembrarei a resposta de Reixa a unha carta da

miña nai: «Querida Rosa: A vida é unha estrada chea de curvas, vive sempre no cambio de rasante».

«Rompente Radio Esquimal» estivo no aire menos do que dura a primavera. Seica unha chamada do Bispado finou o que estaba destinado a ser unha fructífera carreira nas ondas.

Nas entrevistas adoitabamos definirnos como un matrimonio de tres e de contado mergullabamos nunha breve disquisición sobre o feito de que os tres eramos signos de lume: Reixa, Aries, Romón, Saxitario e eu, Leo. Os tres de lume, pero tres fogueiras distintas.

Tres cacharelas que ardían ó seu aire, pero que se necesitaban con intensidade para alumar un tan íntimo como indefinido campamento común. Os tres erámo-la nosa poesía, as nosas pintadas nocturnas nas paredes de Vigo, as nosas longas disquisicións culturais, o frenético rock'n'roll que Romón e máis eu bailabamos na pista da discoteca «Linterna Roja», no arrabalde vigués, mentres Reixa, desde a barra, ollaba para nós e preguntaba «¿Que hostia din os rumorosos?».

Polas noites, Xosé Luis Méndez Ferrín visitou en varias ocasións –poucas– as nosas reunións poéticas. Escoitabámo-las súas historias cun silencio de cognac. Ferrín nunca foi *Rompente*, pero sí unha referencia literaria contemporánea que respectabamos e mesmo admirabamos. Por iso, cando establecémo-lo selo editorial *Rompente*, decidimos publicar un libro clave na lírica dos últimos anos 70: *Con Pólvora e Magnolias*. Despois desta publicación, a relación literaria entre *Rompente* e Ferrín rematou.

Estabamos cansos da Galicia literaria co seu monótono fungar e a súa voz choromícas. Tan só Manuel Antonio insuflaba en nós enerxía galaica: sermos novos, provocadores e responsables únicos e orgullosos dos nosos produtos. Manuel Antonio axudounos a ollar para atrás con ira e para os nosos lados con recelo.

Lembro o día que Romón trouxo ó compositor Enrique Macías a un dos nosos encontros. Macías levaba gabardina e paraugas negro e gafas de pulcra intelixencia e falaba de música revirando os dedos no aire, describindo un flamenco perpetuo, proxectando unha ansiedade sen límites na creación das súas pezas sonoras imposibles. Por iso logo utilizámo-la súa música en espectáculos como *Moisés e a Mona I* e *Moisés e a Mona II* e en dúas curtametraxes que dirixiría Romón. Moitos anos despois, cando eu xa vivía en Estados Unidos,

Macías decidiu morrer ou marchar coa música a outra parte.

Porque resulta que *Rompente* foi imán que atraeu metais moi diversos. A nosa obsesión pola intertextualidade, pola comunicación multidisciplinar, facíanos ser multimedia antes da aparición deste e outros conceptos cibernéticos. Necesitabamos da plástica, da música, dos nosos propios rúidos para sentirnos satisfeitos nos nosos recitais poéticos.

Un dos espectáculos máis emblemáticos de *Rompente* foi *A Dama Que Fala* que, nas súas diferentes versións, circulou por toda Galicia para converterse en libro só pouco antes da disolución do grupo. *A Dama* era o caixón de xastre das nosas obsesións: a soidade, a patria fanada, o sexo limitado, a realidade inestable, o desexo inconcluso e as cintas de vídeo ou as motos que pasan e despistan o lirismo. Na primeira posta en escena colaboraron artistas plásticos como Anxel Huete, Antón Patiño ou Menchu Lamas. Reixa ía vestido con funda azul de obreiro metalúrxico, Romón parecía un telegrafista do Oeste e eu lucía chaqueta de abelorios —propiedade da nai de Reixa—, medias-pantís negras e botas de montar. Había unha escena nun triciclo sobre un texto de grave seriedade, outra sobre unha escaleira de man, había cancións e disparos: «¿Quéresme moito? -¿E ti a min? — Matouna—». Abreu tocaba o acordeón desde unha esquina do escenario, ó pé da súa inseparable bandeira vermella, e existía tal incertidume sobre o que podía acontecer na lectura de cada texto, que a estrea de *A Dama* no auditorio da Caixa de Aforros de Vigo, durou dúas horas e media, cando a lectura dos textos non pasaba dos vinte minutos.

E os recitais de *Rompente* enchían os auditorios, as casas de cultura, as aulas universitarias e os parainfos dos institutos. Ás veces, o público identificábase coa nosa historia con tal fruición que se arrogaba un papel no espectáculo, como cando un dos estudantes que asistía á nosa presentación na Universidade de Santiago decidiu entrar á aula encarpuchado e permanecer así durante todo o espectáculo. Permaneceu entre o público, estático, sen un ruído, a xente pensou que formaba parte do show. Nós nunca soubemos quen foi e nunca lle vímo-la cara ó individuo. Noutra ocasión, durante o recital que ofrecemos Reixa e máis eu, acompañados polo teclado de Alberto Torrado, no «Dado-Dada» de

Compostela (o que sería o último recital de *Rompente*), a pintora María Coira achegouse a min e ó remate dun poema mandoume unha labazada que a pouco máis me fai bica-lo chan ó pé do micrófono.

Un punto de referencia, sen o que non se podería comprender *Rompente*, foi o desaparecido pub *Satchmo* na rúa Loriga de Vigo. Era un local para os amantes do jazz e para as copas tranquilas no que en cada mesa parecía estar xogándose un póquer sentimental. Alí *Rompente* presentou os seus tres libros de autor, un feixe de poemas en inglés que escribíramos Romón e máis eu e outros textos-coartada para a celebración poética cos nosos amigos músicos. Algúns deles, poucos anos despois, serían parte de grupos como *Siniestro Total*, *Golpes Bajos* ou *Os Resentidos*.

O certo é que os recitais de *Rompente* nos pubs de toda Galicia a finais dos 70 e inicios dos 80 eran celebradísimos por un público que nada tiña que ver co galeguista ó uso que, se cadra, debía acudir a «actos de cultura galega». O noso público dos pubs estaba composto maiormente por punkis tardíos, postmodernos adiantados, galeguistas reciclados e profesores recién chegados á profesión. O idioma que se escoitaba falar entre a maioría do público era o castelán. Falaban en castelán con tanta intensidade, como coa que celebraban os nosos textos. Lembro nunha ocasión, na Coruña, que o único galego que se escoitaba no bar era o dos nosos textos a través dos micrófonos mentres un público de cabelos azafranados, pendentes nas orellas, no nariz e nos labios disfrutaba e aplaudía, berrando adxectivos en castelán cun acento de difícil localización. Ollei para Reixa e sentínme coma un músico negro en Alabama tocando para unha audiencia de brancos. Nunca fun máis feliz na miña vida.

En *Rompente* decidimos continua-la nosa guerra editorial e a nosa visión do libro de poesía como produto atractivo e de referencias multimediáticas. Así naceu a colección «Tres Tristes Tigres» en *Rompente Edicións*. Reixa publicou *As Ladillas do Travesti*, eu fixen *Facer Pulgarritos Tres* e Romón *Galletas Kokoshka non*. Os libros distribuíunos a Editorial Galaxia. Como nas anteriores ocasións, Antón Patiño e Menchu Lamas traballaron conxuntamente con nós na materialización estética de cada libro. Porque os libros de *Rompente* non son «as poesías», senón os textos e os seus contextos, é dicir, a comunicación poética e como se concretiza en cada folla. Por iso será sempre un acto incompleto facer unha antoloxía dos textos de

Rompente sen reproducir-lo texto e a súa ilustración ou o seu contexto gráfico simultaneamente.

O matrimonio de tres: Reixa, Romón e Avendaño –*Rompente*– pódese dicir que se rompe, para durmir por sempre en camas separadas, no ano 82. Esa é a época cando ve a luz un compendio dos textos que conformaban *A Dama Que Fala* nun libro do mesmo título que Edicións Xerais decide publicar. Curiosa coincidencia que cando *Rompente* está deixando de existir, despois de cinco anos de vivir á marxe da industria editorial, foi precisamente unha importante empresa desa mesma industria a que se encarga de espalla-la nosa última comunicación poética.

***

O 10 de outubro de 1986 convidáronme a ofrecer un recital nun bar de Vigo que se chamaba *La Esquina del Jazz*. No programa de man líase: «Tin Collage» con Alberto Avendaño.

«Tin Collage» foi un grupo montado e ensaiado para a ocasión e formado por Javier Escaned –saxo e percusión–, Ildefonso Rodríguez –saxo, clarinete e percusión–, Carlos Castro –vibráfono, sintetizador e táboas–, Alfonso Morán –contrabaixo– e Fernando Llorca –batería–.

O concerto-recital remataba con este poema, o meu último poema da miña época *Rompente*:

Este é un poema sobre a soidade. Sobre a compañía da soidade. Sobre o eterno retorno á unidade seguida de ceros. ¿A que nunca pensaches na multitude de ceros que acompaña ó un na súa soidade? Este é un poema sobre ela, non enriba dela, senón ela. Ela é ela, pero ela só é ela cando está contigo. Entretanto non é máis ca unha idea, unha idea que algúns confunden co degaro dunha femia que levar á boca.

Imaxinai por un momento que me apetece tomar unha, dúas, varias copas, vaia. Pero que me apetece, non por gusto, senón por desespero. Cousa que facemos algúns moito aquí en Galicia, e que se aprende das películas norteamericanas, seica.

A cousa sería así:

*E aquí estou eu, parado.
Unha estatua, unha mesa, un pouco
descifrible edificio de brazos, pernas, peles
e colgallos.*

*E aquí estou eu, parado.
Coma un acto intermedio, un medo lírico
á acción que me impede a vida. Coma unha pedra,
pero non unha pedra, un lugar quieto.*

*E aquí estou eu, parado.
Unha funda ripada para arriba en clave
literaria.
Unha parvada, un xogo, unha necesidade.
Cousa propia dun ensaio.
Dunha parvada, dun xogo, dunha necesidade.
¿E que nunca se sentiu vostede parado?
¿Qué é o que pode haber neste mundo parado
para dicilo?*

*¿E que nunca se sentiu vostede como auga
collida con mans de impermeable?*

*As palabras, por outra banda, tampouco
emocionan moito a un parado.*

*Seguindo a máxima: a porteiro parado gol
seguro. E se, así e todo, o balón dá en tí,
faráo en forma de furón, barrenón, cacheirón.*

*E ficarás convertido na rompente dun
desexo.*

*E desfaraste coma un alude da cabeza ós
pés.*

*E copularás co chan de máis abaixo coma
unha rendición ou un monte de escombro.*

*E aquí estou eu, parado.
Por primeira vez coma un obreiro, e
pánico.
E cando se dí «pánico» é que se bebe.
E bébese con desespero, con anomalía, con
desaxuste.
Coa necesidade do desespero, da anomalía,
do desaxuste.
Coa urxencia da necesidade, da anomalía,
do desaxuste.
Etcétera.*

*A fin de contas vivimos nun país que ten
un idioma e zoolóxicos. Un país cheo de feras
e outros animais enreixados. Un país da color
do chumbo, pesado e mesto coma o chumbo e sen
sol.*

Unha vez escribín:

*Sol é un can e está deitado, como adoitan
deita-los cans cando repousan. Non é un lugar,*

*é unha alfombra, algo íntimo que o mundo
descoñece, coma o soño.*

*Vivimos nun país que ten un idioma e
conselleiros.*

*Cheo de oficinas e cafés cortados, un país
de neón ategado de new yorks pequeniños e
sen negros.*

Ou con negros contratados.

P.D.T.

Este era un poema sobre a soidade.

*Eu que unha vez crín que un só verso dun
poema
chinés podería cambiar para sempre a
maneira en
que caen as flores*

*Non me tomes en conta, rabáname cos teus
ollos
investiga nas pestanas das botellas,
esfrégame
as costas ata facerme auga, ata que
babexen as
pernas, ata que me convirta en algo remoto
coma un home.*

***

Resulta curioso observar como os tres rompen-
tes acabamos enguedellados, nas nosas carreiras
individuais, cos medios de comunicación de
masas. Reixa no rock, no vídeo e na TV; Romón
na TV; e eu na radio, na TV, na prensa escrita e
nesa última fronteira da actuación que é o ensino
universitario.

O meu presente literario é americano e ciber-
nético. Gústame lembrar que no actual Rianxo de
Manuel Antonio existen tres cafés cibernéticos. O
meu presente é cibernético porque está a piques
de saír o meu primeiro libro electrónico (e en
papel tamén) feito en colaboración co poeta cuba-
no Mario G. Beruvides, enxeñeiro e profesor na
Universidade de Texas Tech. O meu presente é
americano, non só porque vivo e escribo desde
Estados Unidos, senón porque a miña textualida-
de está intimamente relacionada co meu ambien-
te actual. O meu último libro (aínda sen publicar,
pero do que existe unha tradución ó inglés, ó
portugués e ó castelán) titúlase *Texas* e, se cadra,

nas súas texturas é o meu poemario máis «galego».

E como este texto sobre «O Meu Rompente»
pensouse a xeito de confesión, resulta obrigado que,
en penitencia, transcriba un dos textos de *Texas*;
escrito e pensado coma homenaxe ó galego Rubia
Barcia, amigo e colaborador de Luis Buñuel, quen
faleceu a finais dos anos 90 do século XX en Los
Ángeles:

**Sentado no seu trono
inestable sobre o espello
de xelatina do deserto,
Xosé Rubia Barcia.**

*Se conduzo manejo por esta estrada ondulante
se bebo tomo dunha botella de papel
se collo agarro, ándele, unha pea, tñole, antes que
[comiense la*

*balasera.
Detectives privados da noite
armados
tatuados de balas
avestruces encurraladas.*

*O seu choque de mans é un xeroglífico
os seus ollos naceron na oficina de obxectos perdidos.
Nunca reclamados.*

Se como loncheo se vivo son nice, bato, dispara ou
[morre.
Asfalto e tamales, ostróns e tacos todo está perdido,
[dispara ou
morre.*

*Se vivo alive La Llorona lamberá as miñas feridas.
Comerei tostitos no seu ventre.*

*Guadalupe Church Cristo Rey Church cemento
[imposible de El Barrio
onde os chamacos esnifan mofeta en conserva, e
adolescentes embarazadas alimentan os seus fetos co
[froitto da
pacana que recollen na beirarrúa con precisión de
[piscadoras*.*

Un güero emborracha a súa eternidade nunha
[esquina.
Se coche carro que pasa repartindo a morte, dispara
[e corre.*

*La Loma de Austin, Westside de San Antonio,
[Segundo de El Paso,
Eastside de Lubbock, Quinto de Houston.
La ganga* nomás.*

*Queixadas fementas de carne e barrio desencanaixan
[os seus rostros
por Diosito que así lo quiere, ollada india. Rap.
Comerei tostitos no teu ventre noiva da medianoite.*

*bato: home, rapaz, nacho, jicho.

*piscadoras: colleitadoras. As que recollen os produtos agrícolas.

*güero: loiro.

*ganga: do inglés "gang", cuadrilla. Grupo xuvenil violento.